Pyhä palkattaparantaja Panteleimon

27.7.

Sisällys

Pyhä Panteleimon ... 3
Pyhän Panteleimonin päivän perinteitä ... 4
Öljy kirkon perinteessä ... 5
Parantava voide ... 5
Erilaiset öljyt ja niiden käyttö ... 6
Riemun öljy ... 6
Mirhavoide ... 6
Sairaanvoiteluöljy ... 6
Muut siunatut öljyt ... 6
Öljyn siunaus litaniassa ... 6
Kristityt ovat voideltuja ... 8
Polyeleo ... 9
Kirkon suhtautuminen sairauteen ... 10
Sairauden kohdatessa ... 13
Sairaanvoitelu ja sairaanripitys ... 13
Rukous sairaan puolesta ... 13
Kotona ... 14
Kiitos ... 15

Pyhä Panteleimon

Pyhä palkattaparantaja Panteleimon oli kristitty lääkäri, ihmeidentekijä ja marttyyri. Lääketieteen keinoin ja uskonsa kautta hän paransi ihmisten sielun ja ruumiin vaivoja, ilman korvausta. Pyhä Panteleimon kärsi marttyyrikuoleman kristittyjen vainoissa 300-luvun alussa.

[Pyhä suurmarttyyri Panteleimon - Suomen ortodoksinen kirkko]

[Panteleimon Parantaja – Ortodoksi.net]

Pyhän Panteleimonin päivän perinteitä

Kuva: Pixabay/ ulleo

Pyhän Panteleimonin hagiografian mukaan kuollut oliivipuusta tehty paalu, johon pyhä Panteimon sidottiin ennen kuolemaansa, alkoi kukkia ja tuottaa hedelmää pyhän kuoltua. Tästä syystä oliivipuut liitetään pyhään Panteleimoniin. Niistä saatavaa öljyä käytetään myös kirkon parantavissa toimituksissa.

Bulgariassa paikoin sytytetään yöksi tuohuksia viikunapuuhun ja juodaan aamulla lehdistä aamukastetta parantumisen toivossa. Vanhojen vaimojen mukaan naiset voivat ehkäistä perheenjäsenten sairastumista tekemällä ahkerasti kotitöitä pyhän Panteleimonin päivänä.

Mustan meren alueella on heinä-elokuussa myrskyjä, rankkasateita ja tulvia. Paikoin niiden herrana pidetään profeetta Eliaa (25.7.) ja lännen kirkossa tyypillisesti apostoli Jaakobia, ukkosenjylinän poikaa (25.7.) Myös pyhää Panteleimonilta rukoillaan suojelusta luonnonvoimilta, johtuen varmaankin muistopäivän ajankohdasta. Myös haikaroiden syysmuuttoa enteilevä yhteen kokoontuminen alkaa tietyillä alueilla pyhän Panteleimonin päivän tienoilla, ja siksi pyhää pidetään myös muuttolintujen suojelijana.

Pyhä Panteleimon on Venetsiassa suosittu pyhä. Shakespearen näytelmässä Venetsian kauppias on Pantalone-niminen hahmo. Pantalonelle on pitkät housut, mistä tuleekin tämän vaatekappaleen nimi: ranskaksi pantalone, englanniksi pants.

Öljy kirkon perinteessä

Öljyn merkitys kristillisessä perinteessä ei aukene luonnostaan niille, joiden kulttuurissa oliiviöljyn käyttö ulkoisesti ja ravintona ei ole jokapäiväistä. Lähi-idässä oliivipuu on pyhä puu. Se on antanut elintärkeää ravintoa ja öljyllä on hoidettu myös ulkoisesti. Oliiviöljy on valon ja armon lähde, Jumalan lahja. Öljy on myös uhrilahja, jota poltetaan lampukassa, osana rukousta. Kirkossa sitä siunataan artoklasiassa ja tuodaan uhrilahjana kirkolle.

Kuva: Pixabay/ dimitrisvetsikas69

Oliiviöljy kuvaa iloa, valoa ja armoa.

Parantava voide

Öljy liittyy parannukseen. (Ks. esim. vertaus laupiaasta samarialaisesta, Luuk. 10:25–37). Sekä sairaus, että parannus on kirkon elämässä aina nähty kokonaisvaltaisena. Ne koskevat sielua ja ruumista. Parannus on sitä, että ihminen tulee siksi, miksi hänet on luotu, ts. jumaloituu. Me jokainen kannamme langenneen luontomme haavoja, joihin kaipaamme voitelua. Kirkon perinteessä meidät voidellaan, paitsi öljyllä, myös ilolla, valolla ja armolla.

Erilaiset öljyt ja niiden käyttö

Riemun öljy

Ennen kastetta kastettava voidellaan riemun öljyllä, joka on siunattua oliiviöljyä. Slaavilaisessa perinteessä kyse on siveltimellä tehtävästä ristinmerkistä otsaan. Kreikassa etenkin lapset suorastaan uitetaan oliiviöljyssä ennen kastetta.

Roomalaiskatoliset kutsuvat riemun öljyä katekumeenien öljyksi, koska voitelu kuuluu kastetta edeltäviin toimituksiin, jotka ennen toimitettiin kasteeseen valmistautuville.

Mirhavoide

Mirhavoide on oliiviöljystä, viinistä, mirhamin pihkasta ja yrteistä keitetty paksu voide. Mirhavoiteella voitelu on kastetta seuraava, kirkkoon liittävä sakramentti. Mirhavoiteen valmistaa patriarkka, joka on välillisesti myös sakramentin toimittaja. Mirhavoiteen voitelulla vihitään käyttöön myös kirkko ja alttaripöytä.

Roomalaiskatoliset kutsuvat mirhaa krismaksi.

Lisää mirhavoitelusta, ks. Helluntai.

Sairaanvoiteluöljy

Sairaanvoitelun sakramentissa käytetty rukousöljy on oliiviöljyä, johon on sekoitettu viiniä. Öljy pyhitetään sairaanvoitelun sakramentissa ja sillä voi kotonakin voidella sairasta.

Lisää sairaanvoitelusta, ks. suuri viikko, Yljänpäivät.

Muut siunatut öljyt

Pyhiinvaellukseen kuuluu usein voitelu pyhän paikan öljyllä ja toisinaan pyhiltä paikoilta voi ostaa siunattua öljyä. Tämä on lampukkaöljyä jonkun pyhän haudan tai reliikkien luota, tai ihmeitätekevän ikonin edestä. Joskus öljyyn on sekoitettu reliikeistä tai ikonista tihkuvaa mirhaa. Tällaiset voiteet ovat kuitenkin harvinaisia.

Öljyn siunaus litaniassa

Juhlien aattona toimitetaan vigiliassa litania ja litanialeipien siunaus. Samalla siunataan viiniä, vehnää ja oliiviöljyä. Kreikassa kirkkokansa tuo omat leivät, vehnät, viini- ja öljypullot siunattavaksi. Kotona öljy käytetään keittiössä tai poltetaan lampukassa.

Litanialeivät, öljy, viini ja muutama vehnänjyvä.

Slaavilaisessa perinteessä litanialeipien siunaaminen on typistynyt vertauskuvalliseksi maan hedelmien siunaamiseksi ja jakamiseksi. Tämä johtuu todennäköisesti siitä yksinkertaisesta syystä, että vehnä, oliiviöljy ja punaviini eivät ole olleet pohjoisten kansojen perusraaka-aineita. Lähi-idässä ja Välimeren alueella ne ovat olleet päivittäisessä käytössä ja kirkkokansa on tuonut artoklasiaan (leipien siunaustoimitukseen) omat leipänsä, vehnänjyvänsä tai vehnäjauhonsa, sekä viini- ja öljypullonsa.

Litaniateline leiville, vehnälle, viinille ja öljylle

Kuva: Ortoboxi

Kristityt ovat voideltuja

Vanhassa testamentissa kuninkaat, papit ja profeetat asetettiin tehtäväänsä voitelun kautta. Tästä syystä myös Israelin odotettua pelastajaa kutsuttiin Messiaaksi, voidelluksi. Messian oli määrä olla Israelin kuningas, ylipappi ja profeetta.

Kreikaksi Messias on Kristus. Tällä nimellä Jeesusta kutsuivat aluksi ne, jotka tunnustivat hänet Messiaaksi. Niinpä hänen seuraajiaankin alettiin kutsua kristityiksi.

Kuva: Pixabay/ dimitrisvetsikas69

Kristus on Israelin Messias. Hän on kuningas, ylipappi ja profeetta. Hän sai kasteessaan Pyhän Hengen voitelun ja häntä kutsutaan Kristukseksi, voidelluksi.

Kun Jeesus oli kastettu, hän nousi heti vedestä. Samassa taivaat aukenivat, ja Jeesus näki Jumalan Hengen laskeutuvan kyyhkysen tavoin ja asettuvan hänen päälleen. 17 *Ja taivaista kuului ääni: »Tämä on minun rakas Poikani, johon minä olen mieltynyt.»* (Matt. 3:16–17)

Jokainen kristitty on saanut kasteen jälkeen Pyhän Hengen lahjat ja voitelun kuninkaalliseen, papilliseen ja profeetalliseen tehtävään. Niinpä myös jokainen kristitty on voideltu.

Polyeleo

Vigilian aamupalveluksessa on polyeleo-niminen kohta. Sen aikana pyhät ovet avataan, papisto suitsuttaa kirkon ja kuoro laulaa polyeleopsalmia 135 (LXX). Evankeliumi kannetaan keskelle kirkkoa ja luetaan siitä.

Evankeliumin jälkeen kirkkokansa tulee jonossa kunnioittamaan juhlaikonia, jonka jälkeen pappi joko siunaa heidät, tai voitelee siunatulla öljyllä. Jos polyeleon edellä on siunattu litanialeivät, öljy, viini ja vehnä, jaetaan kaikille pala viiniin kastettua leipää.

Polyeleo on kreikkaa ja tarkoittaa paljon öljyä, armoa, valoa ja iloa. Polyeleo kuvaa Jumalan hyvyyttä. Polyeleopsalmissa lauletaan

Kiittäkää Herraa, sillä hän on hyvä, sillä hänen armonsa pysyy iankaikkisesti. (Ps. 136:1)

Kuva: Dr Desmond Miller/ Creative Commons

Metropoliitta Kallistos Ware voitelee pyhiinvaeltajaa siunatulla öljyllä.

Kirkon suhtautuminen sairauteen

Sairaus, kuten kärsimys ja kuolemakin, tulivat maailmaan lankeemuksen seurauksena. Sellaisena sairaus on osa ihmissuvun ”uutta normaalia” ja kuuluu langenneen maailman todellisuuteen. Vaikka kyseessä on synnin ja lankeemuksen seuraus, ei yksilön kohdalla voi kuitenkaan puhua rangaistuksesta. Sen sijaan sairaus on kilvoitus ja risti, kuten mikä tahansa muukin kärsimys. Sairauden kautta osallistumme Kristuksen kärsimyksiin ja siksi sairaudella voi olla myös pyhittävä vaikutus. Sairauden syyt ja seuraukset eivät ole ihmisen järkeiltävissä. Kyseessä on mysteeri.

Sairautta ei tule ylihengellistää. Langennut ihminen, langenneessa maailmassa on aina sairas, oli sitten kyse flunssasta, likinäköisyydestä tai luonneviasta. Sairaus on yhtäältä tragedia, joka ei kuulu Jumalan luomaan, hyvään järjestykseen, ja toisaalta hyvin arkinen osa elämäämme. Me kaikki tarvitsemme parannusta joka hetki, ja siksi kirkkoa kutsutaankin sairaalaksi. Parantuminen on koko elämän kestävä kilvoitus, jonka voi saavuttaa ainoastaan ottamalla ristinsä ja seuraamalla Kristusta.

Kuva: Pixabay/ dimitrisvetsikas69

Pyhät ihmiset ovat kokonaan terveitä. Heissä langennut ihmisluonto on parantunut, toisin sanoen pyhittynyt ja kirkastunut. Ikonissa on kuvattu Kaikkein Pyhin Jumalansynnyttäjä ympärillään pyhät Olga (11.7.) Katariina (25.11.) Kristiina (24.7.) ja Marina (17.7.)

Henkisen terveyden ja hengellisen elämän välinen suhde ortodoksisessa kristillisyydessä – Tsasounan suunnalta

Mistä sairaudet tulevat? (opetuspuhe) – Ortodoksi.net

Sairaus ja kärsimyksen salaisuus – Tsasounan suunnalta

ORTODOKSISEN KIRKON NÄKEMYS SAIRAUDEN,KÄRSIMYKSEN JA KUOLEMAN SALAISUUDESTA – Tsasounan suunnalta

Kuva: Pixabay/ Karuvadgraphy

Langennut maailma on sairastunut ja tarvitsee parantajaa. Ilmastonmuutos, luontokato ja niiden johdannaisilmiöt ovat meidän aikamme sairauksia, jotka haastavat koko olemassaolomme. Luomakunta on aikamme profeetta, joka huutaa meille ”Kääntykää! Tehkää parannus!”

Sairaus ja usko

Kuva: Flickr/ Nick Thompson

Evankeliumeissa kerrotaan lukuisista Kristuksen parannusihmeistä. Kristus käytti parantaessaan kosketusta, ainetta ja rukousta. Lisäksi hän samaisti parantamisen uskoon – ne, jotka uskovat, voivat parantua. Kristuksen parannusihmeet olivat merkkejä tulevasta Jumalan valtakunnasta, jossa ei ole syntiä, sairautta tai kuolemaa.

Uskoon, sen enempää kuin lääkkeeseenkään, ei tule suhtautua taikatemppuna. Vielä vähemmän voi tehdä oletuksia ihmisen uskosta sen perusteella, paraneeko hän sairaudestaan. Jumalan kunnia voi tulla ilmi parantumisessa, mutta se voi tulla ilmi yhtä hyvin itse sairaudessakin. Lukuisat kirkon pyhät ovat kuolleet pitkän, tuskallisen sairauden uuvuttamina, ja kuitenkin säteilleet ympärilleen rauhaa ja kirkkautta.

Ja kun ilta tuli, Jeesuksen luo tuotiin monia pahojen henkien vaivaamia.
Hän ajoi sanallaan henget ulos ja paransi kaikki sairaat,
jotta kävisi toteen, mitä on sanottu profeetta Jesajan kirjassa:
– Hän kantoi meidän tautimme, otti taakakseen meidän sairautemme.

Matt. 8:16–17

Sairauden kohdatessa

Kirkko on aina suhtautunut sairauteen ja terveyteen sielun, mielen ja ruumiin kokonaisvaltaisena tilana. Parantaminenkin on siis koko ihmistä koskeva.

Lääketiede ja psykologia ovat Jumalan lahjoja, joihin tulee suhtautua kiitollisuudella. Kristuskin käytti sairaita parantaessaan kosketusta ja ainetta. Samalla kristityn on kuitenkin tunnistettava, että lääkkeet, leikkaukset ja terapia eivät yksin voi parantaa ihmistä. Siihen tarvitaan myös rukousta. Niinpä kristitty turvautuu sairastuessaan, paitsi lääketieteeseen ja terveydenhuoltoon, myös kirkkoon. Ruumiin parantamisessa asiantuntijuus on lääkärillä ja mielenterveyden haasteissa psykologilla. Kirkko sen sijaan hoitaa koko ihmistä.

Lääke on Jumalan lahja,
vaikka jotkut eivät sitä oikein käytäkään.
Olisi todellakin typerää uskoa kaikki toiveet lääkkeestä lääkärien käsiin,
vaikkakin on ihmisiä, jotka itsepäisesti kieltäytyvät kokonaan heidän avustaan.

pyhä Basileios Suuri

Sairaanvoitelu ja sairaanripitys

Katumusta, sairaanvoitelua ja ehtoollista kutsutaan joskus parannuksen sakramenteiksi. Niiden kautta kirkko hoitaa sielun ja ruumiin haavoja. Kun pappi kutsutaan tuomaan ehtoollislahjoja sairastavalle, kutsutaan tätä sairaanripitykseksi. Usein sairastavalle osallistuu ennen ehtoollista myös katumukseen ja sairaanvoiteluun.

Lisää katumuksesta, ks. pyhän Maria Egyptiläisen sunnuntai, suuri paasto.

Lisää sairaanvoitelusta, ks. suuri viikko ja Yljänpäivät.

Lisää ehtoollisesta, ks. suuri torstai ja 16.8.

Rukous sairaan puolesta

Sairaan puolesta voidaan rukoilla liturgian ektenioissa, ja proskomidin aikana muisteltavien joukkoon voi lisätä sairastavan nimen. Lisäksi voidaan toimittaa **rukoushetki sairaan puolesta**.

Kristus, ainoa joutuisa auttaja, | suo korkeudesta huolenpitosi kärsivälle palvelijallesi, | päästä hänet sairauksista | ja vaikeista vaivoista | ylistämään ja lakkaamatta kiittämään sinua | ja salli hänen nousta sairasvuoteestaan Jumalansynnyttäjän esirukouksien tähden, | oi ainoa ihmisiä rakastava.

Tropari, 4. säv.

Rukous sairastavan puolesta

Kaikkivaltias Herra, pyhä Kuningas, sinä rankaiset, mutta et kuoleta, sinä nostat langenneet ja autat jalkeille maahan vaipuneet, sinä parannat ihmisten ruumiilliset vaivat. Me rukoilemme sinua, armollinen Jumalamme: Tule sairastavan palvelijasi (nimi) luo. Anna hänelle anteeksi kaikki hänen syntinsä, jotka hän on tahtoen tai tahtomattaan tehnyt. Herra, lähetä taivaasta parantava voimasi, koske hänen ruumiiseensa, sammuta siinä piilevä liekki, hillitse kärsimys sekä joka ainoa pahoinvointi. Ole palvelijasi (nimi) parantaja, nosta hänet sairasvuoteesta, tuskan tilasta, terveenä ja täydellisenä. Anna hänet jälleen kirkollesi alttiina palvelemaan sinua ja noudattamaan tahtoasi, sillä sinä, meidän Jumalamme, voit armahtaa ja pelastaa meidät, ja me kunniaa kannamme sinulle, Isä, Poika ja Pyhä Henki, nyt ja aina ja iankaikkisesta iankaikkiseen. Aamen.

Kotona

Ortodoksit rukoilevat kotona sairaan puolesta monin tavoin. Sen lisäksi, että papin voi kutsua toimittamaan rukoushetken, sairaanvoitelun ja sairaanripityksen, voi jokainen maallikko rukoilla sairaan puolesta. Rukous sairastavan puolesta löytyy rukouskirjasta.

Pyhien puoleen kääntyessään voi muistaa erityisesti pyhiä palkattaparantajia. Votiivilahjoja voi tuoda pyhille kirkossa, mutta myös kotona.

Sairaan voi voidella säännöllisesti pyhitetyllä öljyllä tai kodin rukouslampukan öljyllä.

Sairas voi nauttia pyhitettyä vettä ja prosforaa lääkkeen tavoin aamuisin tai tarpeeseen. Lääkkeetkin voi nauttia pyhitetyn veden kanssa ja pyhitettyä vettä voi käyttää myös ulkoisesti. Lääkkeitä voi myös säilyttää kotialttarilla (kunhan varmistaa, että lapset eivät pääse niihin käsiksi).

Kansanperineteessä sairasta lääkitään siunatulla artoksella ja hapanjuurella, ensihedelmäuhreilla ja ylipäätään kaikella, mikä on kirkossa tai rukouksella pyhitetty.

Sairastavan vuoteen äärelle tai läheisyyteen voi sijoittaa ikonin ja vigilialampukan. Vigilia tarkoittaa valvomista ja lampukka kuvaa Kristusta ja Hänen pyhiään, jotka valvovat sairasvuoteen vierellä.

Myös suitsuketta on tapana polttaa sairastavan kodissa. Suitsukkeen kanssa voi polttaa siunattuja yrttejä ja kukkia (ks. helatorstai, 1.8. ja 15.8.)

Sairaus on myös läheisille mahdollisuus osoittaa huomaavaisuutta ja huolenpitoa, sekä palvella sairastavaa ja osoittaa tälle kristillistä rakkautta.

Kiitos

Ihminen on eukaristinen olento. Toisin sanoen, hän toteuttaa luotua olemustaan kantaessaan jumalalle kiitosuhria. Kiitos ei saisi koskaan unohtua, kun seisomme Jumalan kasvojen edessä.

Meidän tulee kiittää Jumalaa, paitsi parantuessamme, myös aina, kun olemme terveitä.

> *Matkallaan kohti Jerusalemia Jeesus kulki Samarian ja Galilean rajaseudulla. Kun hän oli tulossa erääseen kylään, häntä vastaan tuli kymmenen spitaalista miestä. Nämä pysähtyivät matkan päähän ja huusivat: »Jeesus, opettaja, armahda meitä!» Nähdessään miehet Jeesus sanoi heille: »Menkää näyttämään itsenne papeille.» Mennessään he puhdistuivat. Huomattuaan parantuneensa yksi heistä kääntyi takaisin. Hän ylisti Jumalaa suureen ääneen, lankesi maahan Jeesuksen jalkojen juureen ja kiitti häntä. Tämä mies oli samarialainen. Jeesus kysyi: »Eivätkö kaikki kymmenen puhdistuneet? Missä ne yhdeksän muuta ovat? Tämä muukalainenko on heistä ainoa, joka palasi ylistämään Jumalaa?» Ja hän sanoi miehelle: »Nouse ja mene. Uskosi on pelastanut sinut.»*
>
> Luuk. 17:11–19

Pyhät ovat meille esimerkkinä kiitollisuudesta sairauden ja kärsimyksenkin edessä. Ken pystyy samaan, on parantunut, vaikka olisikin sairas.

> *Alastomana minä tulin äitini kohdusta ja alastomana minä palaan maan syliin.*
> *Jumala antoi ja Jumala otti – kiitetty on Jumalan nimi!*
>
> Job. 1:21

Rukouksia:

Paranna minut, Herra – Ortodoksi.net

Rukous Jumalansynnyttäjälle — kaikkien sairauksien parantajalle – Ortodoksi.net

Rukous sairaiden hoitamiseksi rakkaudella – Ortodoksi.net

Vihkosen on tehnyt Maura Ihatsu

Kreditoimattomat kuvat Maura Ihatsu